

КОНЦЕПТУАЛЬНО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОСТІ, ПРАВА І БЕЗПЕКИ

УДК 338.2+330.534.4(477)

*О.М. БАНДУРКА, докт. юрид. наук, проф.
О.П. ГЕТМАНЕЦЬ, канд. екон. наук, доц.*

Національний університет внутрішніх справ

ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ПРОЦЕСОМ В УКРАЇНИ

Виконаний аналіз впливу політичної складової на управління бюджетним процесом держави.

Процес, пов'язаний з складанням, розглядом, затвердженням і виконанням бюджетів, як планів формування та використання фінансових ресурсів держави та її територіальних утворень, має найважливіше значення для існування країни і підтримки добробуту громадян. Бюджетний процес повинен здійснюватися в державі безперервно. Державне управління бюджетним процесом регламентується правовими нормами і характеризується такими елементами, як суб'єкт, об'єкт управління, зміст зв'язків. Ці елементи управління мають соціальну спрямованість і знаходяться під впливом багатьох факторів, в повному обсязі не розглянутих науковцями. Політичний аспект управління бюджетним процесом не можна ігнорувати тому, що він надає елементам управління залежності від пристрастей суб'єктів управління. Сьогоднішні численні спроби повернутися до "ручного режиму" управління бюджетним процесом [1], кон'юнктурні висловлювання з приводу бюджетних коштів з боку різних політичних групвань та партій в передвибірній президентської кампанії [2], підтверджують актуальне та важливе суспільне значення бюджетних проблем.

Ціль даного дослідження - проаналізувати вплив політичного аспекту на управління бюджетним процесом у нових економічних реаліях сучасності задля визначення юридичних засобів зміцнення стабільності бюджетного процесу, дотримання законності та укріплення бюджетної дисципліни, а також пошуку шляхів захисту бюджетного процесу від кон'юнктурних пристрастей. Для плідного аналізу цих питань доцільно спочатку сформулювати поняття "управління бюджетним процесом", яке у правовій науці відсутнє.

Наукова новизна роботи полягає у тому, що на підставі аналізу умов політичного впливу на бюджетний процес вперше формулюється поняття «управління бюджетним процесом», розглядається сутність його елементів та пропонуються засоби оптимізації управління бюджетним процесом.

Таким чином, сьогодні накопичено міждисциплінарну базу наукових знань у сфері державного управління; іс-

нують різноманітні визначення поняття "управління". Складність і багатогранність цього явища притягували увагу вчених різних галузей науки. Оскільки управління в суспільстві має соціально-організаційну природу, то, перш за все, є предметом вивчення юридичних наук, серед яких ключова роль в досліджуванні організаційно-правових аспектів управління належить адміністративному праву. Правова природа "управління" досліджувалася багатьма юристами, і при всій різноманітності та цікавості підходів до визначення й розмежування понять "наукове управління", "теорія управління", "об'єкт управління", "суб'єкт управління" [3, с.7-10], дискусії про співвідношення так званого "широкого" та "вузького" тлумачення поняття "державне управління" [4], всі дослідники у цілому згодні з визначенням управління, як соціального явища і погоджуються, що у найзагальнішому вигляді управління можна визначити як *комплекс необхідних засобів впливу на групу, суспільство, або його окремі ланки з метою їх упорядкування, збереження якісної специфіки, вдосконалення і розвитку* [5, с.10].

Значну увагу дослідники приділяють розгляду сутності бюджетного процесу та впливу різних факторів на його управління. У Бюджетному кодексі України (далі - БК) визначається бюджетний процес, як регламентована нормами права діяльність, пов'язана із складанням, розглядом, затвердженням бюджетів, їх виконанням і контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України [6]. Правове регулювання бюджетних правовідносин, їх організація - це предмет дослідження бюджетного права, як підгалузі фінансового права.

Механізм правового регулювання бюджетних відносин відомі фахівці фінансового права досліджували в різні часи та історичні умови існування України нарівні з зарубіжним досвідом [7-9]. Окремі правові форми впливу на бюджетний процес в СРСР, Росії досліджувалися Н.І. Хімичевою [7], предмет бюджетно-правового регулювання в Україні Д.А. Бекерською [8], сутність правового регулювання бюджетного процесу в різні часи розвитку

України Л.К. Вороновою [9] та іншими. У цих роботах аналізуються окремі форми та засоби юридичного впливу держави на суспільні відносини в галузі бюджету, і висновки підтверджують нашу думку про те, що правове регулювання бюджетного процесу та його управління по сутності близькі, але не тотожні поняття. Так, Л.К. Воронова, визначала "в галузі бюджету регулювання означає впорядкування суспільних відносин при визначенні видів бюджетів, що діють у країні; при мобілізації коштів у бюджет, їх розподілі, перерозподілі між ланками бюджетної системи; фінансуванні... та ін. Впорядкувати всі ці відносини означає внести в них певну організованість, підкорити їх правовому впливу" [9, с.18]. Для визначення сутності "управління бюджетним процесом" треба його розмежувати від поняття "регулювання бюджетного процесу".

Серед авторів-юристів є різні міркування щодо змісту поняття "регулювання", однак більшість вважає, що це поняття не може збігатися з поняттям "управління". *Регулювання – процес встановлення та практичного виконання певних правил (норм) поведінки* [10, с.296]. За сутністю, поняття "регулювання" та в загальному вигляді - поняття "управління" мають схожі риси, але не збігаються. Їхня схожість міститься у тому, що це суспільна діяльність суб'єкта з метою упорядкування іншої діяльності, яка є об'єктом, за допомогою різних засобів. Відмінність вживання цих категорій у науковому дослідженні та в практиці реалізується при аналізі та застосуванні різних конкретних засобів управління або регулювання, визначенні об'єкту, суб'єктів та їх повноважень. Вживання терміну "регулювання" у суспільних науках іде поруч із вказівкою на те, що це *правове регулювання*, яке втілюється у відповідних нормативних актах, що встановлюють правові норми впливу на об'єкт регулювання. "Управління", на відміну від "регулювання", має особливості в визначених засобах впливу при їх реалізації на конкретний управлінський об'єкт, наприклад, бюджетний процес.

Розгляд поняття "управління" буде безплідним без чітко визначеного теоретико-пізнавального рівня використання даного поняття, у даному випадку – бюджетного процесу. Управління останнім – це комплекс засобів та методів впливу законодавчих органів влади, виконавчих органів влади, посадових осіб, які виступають як суб'єкти управління на діяльність суб'єктів бюджетних правовідносин, яка в даному випадку вже об'єкт управління. Вказівка в загальному визначенні "управління" на збереження якісної специфіки надає діяльності відповідних суб'єктів у бюджетному процесу необхідний пізнавальний рівень. Таким чином, *управління бюджетним процесом* – це комплекс владно-організуючих засобів впливу на бюджетний процес, тобто процес формування, розгляду, затвердження бюджетів, їх виконання і контроль, розгляду і прийняття звітів про бюджети, що складають бюджетну систему України, з метою впорядкування, координації, вдосконалення і розвитку.

Управління бюджетним процесом, як і його регулювання, це різні складові державної діяльності. Воно завжди співвідноситься з правовим регулюванням і відбувається під впливом правових норм. Погоджуємося з висновком В.Б. Авер'янова, що на конкретнішому рівні аналізу системи управління, держава, як інтегрований суб'єкт управління, вимагає вже її диференційованого розгляду як сукупності державних органів, між якими певним чином

розподілені різні види діяльності держави [4, с.26]. У чому ж є особливості державного управління відносно бюджетного процесу?

Бюджетний процес – це унікальний юридичний процес, який складається з певних видів державної діяльності відповідних державних органів і обслуговує формування, виконання, контроль не тільки щорічних законів про бюджет, але й щорічних правових актів про бюджети органів місцевого самоврядування. На відміну від інших процесуальних форм, обслуговують той чи інший закон, бюджетний процес – це специфічна процесуальна форма, яка одночасно складається з законодавчої, виконавчої, контрольної діяльності, тобто, по змісту це єдина процесуальна форма бюджетного закону або рішення про бюджет.

Розподіл засобів управлінського впливу на бюджетний процес доцільно розглянути через логічні схеми, за допомогою яких, на що вказують фахівці [11], розкриваються різні аспекти державного управління: *суб'єкт управління* (держава, або державний орган, або посадова особа, тобто учасник управління), *управлінський вплив* (система прямих та зворотних зв'язків), *об'єкти управління* (система компонентів суспільства, яка підлягає державному управлінню). Система цих суб'єктно-об'єктних залежностей реалізується в визначених елементах при здійсненні певних суспільних цілісних явищ, до яких належить і бюджетний процес. Управління бюджетним процесом здійснюється під впливом особливостей цих системних елементів за наступними напрямками.

По-перше, суб'єкти управління - це учасники бюджетного процесу, які діють від імені держави і мають повноваження, що визначені відповідним бюджетним законодавством. Коло цих суб'єктів велике: від органів представницької влади до виконавчої. Проте, сфера управління бюджетним процесом на державному або регіональному рівні обмежує повноваження органів державної влади. Наприклад, бюджетні розпорядників бюджетних коштів, що визначаються Законом України про Державний бюджет, відрізняються від повноважень у сфері управління бюджетним процесом органами влади Автономної Республіки Крим, що визначаються Постановою про бюджет Автономної Республіки Крим, або органів місцевого самоврядування, які встановлюються рішенням про бюджет. Одночасно, суб'єкти бюджетного процесу можуть розглядатися як суб'єкти управління і як саморегульована суспільна система - об'єкт управління бюджетним процесом.

По-друге, це функції суб'єктів бюджетного процесу. Кожен суб'єкт виконує різні функції. З боку Верховної ради, або рад нижчого рівня відбувається правотворча діяльність. Закон або рішення про бюджет, видані в установленому законодавством України порядку, містять затвержені повноваження відповідно Кабінету Міністрів України, Ради Міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих державних адміністрацій, або виконавчого органу місцевого самоврядування здійснювати виконання бюджетів, тобто, організують виконання місцевих бюджетів протягом бюджетного періоду. Безпосередньо управління коштами бюджетів, тобто функції по його складанню, виконанню, контролю за витрачанням коштів, а також інше здійснює Міністерство фінансів та місцеві фінансові органи. Контрольну діяльність здійснюють Верховна Рада

України, органи виконавчої влади, державні органи фінансового контролю тощо. Від цих функцій залежить зміст державної діяльності, яка відбувається в ході управління роботою органів виконавчої влади, державних службовців, в середині кожного органу та його апарату (так назване "внутрішньо організаційне управління"), що здійснюється по схемі – прийняття рішення, виконання, контроль, та обов'язково пов'язано з конкретним змістом бюджетної діяльності. Таким чином, управління здійснюється по таким складовим, що містяться у бюджетній діяльності: правотворчість, організаційна та виконавча діяльність, контроль, у відповідній формі притаманній кожному суб'єкту.

По-третє, самостійність бюджетів обумовлює складну систему взаємозалежних і одночасно автономних зв'язків між суб'єктами бюджетного процесу, тобто управлінський вплив, який не можливо розглядати тільки як надання суб'єктом вищого рівня наказів підлеглим. Із прийняттям Бюджетного кодексу України ідеологія панування органів виконавчої влади вищого рівня над нижчими змінилася рівноправністю всіх учасників. Управлінський вплив, який в минулому характеризувався підпорядкованістю, змінився на протилежну рівноправну систему зв'язків. Суть координаційної системи міститься в тому, що, з одного боку, органи виконавчої влади мають певну підпорядкованість і повинні виконувати законні вимоги держави, а з іншого - вони мають обов'язки перед громадянами по забезпеченню їх конституційних прав, для чого складають та використовують власні фінансові ресурси. Конституція України визначає: "бюджетна система України будується на засадах справедливого та неупередженого розподілу суспільного багатства між громадянами і територіальними громадами" (ст.95).

По-четверте, об'єкт управління, сама процедура бюджетного процесу - це складна суспільна система, що за змістом складається з сукупності багатьох явищ та ознак, що відбуваються на рівні держави або регіонів. На кожній стадії бюджетного процесу існують управлінські заходи, пов'язані з досягненням мети цієї стадії.

Таким чином, бюджетний процес здійснюється відповідними державними органами, посадовими особами у вигляді різних відмінних функцій, зв'язків, рішень, що визначаються бюджетними повноваженнями, і це є вказівкою на те, що ця діяльність зв'язує суб'єктів спільним об'єктом – бюджетом, і разом визначає гносеологічний рівень терміну "управління бюджетним процесом", тобто підпорядкованість управління у бюджетній діяльності фінансово-правовим нормам. Бюджетний процес на всіх стадіях: підготовки проектів бюджетів, їх розгляду та затвердження, у ході виконання або звітності, пов'язаний з прийняттям правових актів різної юридичної сили по складанню, виконанню, контролю бюджетів відповідними суб'єктами.

З розгляду особливостей впливу елементів системи управління на організацію бюджетного процесу, можна зробити висновок, що на відмінність від інших юридичних процесів, його стабільність, законність, злагодженість суттєво залежить від прогностичності бюджетної діяльності. На це вказує сам бюджетний закон або рішення про бюджет, які визначають тільки заплановані обсяги надходжень або витрат. На велику долю прогнозованості бюджетного процесу вказують також принципи бюджетної

системи України: збалансованість, самостійність, повнота, обґрунтованість та інші (ст.7 БК). Наприклад, принцип збалансованості визначає, що повноваження на здійснення витрат бюджету повинні відповідати обсягу надходжень до бюджету на відповідний бюджетний період (ст.7 п.2 БК)

Проте, незалежно від прогнозованості бюджету мають бути прийняті та виконані, а для цього вони мусять бути реальними. Ця реальність бюджетних актів залежить від обґрунтованої бюджетної політики. В ринкових умовах господарювання бюджетна політика залежить від законодавчої діяльності парламенту, від інтересів регіонів, які представляють депутати, що належать до різних партій, суспільних груп, соціальних утворень. В умовах демократії бюджетний процес залежить від консолідації представницьких органів влади, і це впливає на стабільність управління бюджетним процесом. Зацікавленість парламентаріїв в залученні бюджетних коштів для "власних" регіонів, в здобутті популярності при проведенні парламентських читань бюджету, приводить до прийняття не реального бюджету, або не обґрунтованих його показників, що відтворюється в законі або рішенні про бюджет. В Україні є приклади таких бюджетів у 1992-1998, 2003 роках, коли бюджетні кошти приймалися не на підставі обґрунтованих показників, а сьогоденних сесійних або фракційних рішень. Переважне право в прийнятті бюджетних рішень законодавчою владою над рішеннями виконавчої влади існує і зараз. Наприклад, Президент звернув увагу на те, що при прийнятті Закону "Про Державний бюджет на 2004 рік", відбувалося виправлення помилок і прорахунків, допущених при ухваленні інших законів [11]. Вказані аспекти управління бюджетним процесом характеризують його імовірний, прогностичний та залежний від політики характер.

В сучасних умовах політичні пристрасті впливають на всі елементи управління бюджетним процесом. Для прийняття управлінського рішення, спрямованого на складання, розгляд, затвердження та виконання реальних, науково обґрунтованих бюджетів, необхідно впровадження правових, економічних, стабільних засобів управлінського впливу суб'єктів на об'єкт управління.

Враховуючи вище викладене, можна визначити наступні юридичні засоби протидії політичного впливу на управління бюджетним процесом на всіх стадіях, з метою його організації найбільш раціонально та ефективно, без політичної кон'юнктури, тобто, засоби оптимізації. Перший, це механізм реалізації права законодавчої бюджетної ініціативи. Ст.93 Конституції України визначає, що у Верховній Раді право законодавчої ініціативи належить Президенту України, народним депутатам України, Кабінету Міністрів України і Національному банку України. Проте, виключно Кабінет Міністрів України не пізніше 15 вересня кожного року подає на парламентські слухання проект закону про Державний бюджет на наступний бюджетний рік (ст.96 Конституції України). Кабінет Міністрів України також готує та подає до Верховної Ради України проект Основних напрямків бюджетної політики на наступний бюджетний період (ст.33 БК). Разом із проектом закону про Державний бюджет України Кабінет Міністрів України готує, розглядає та схвалює інші матеріали, які науково обґрунтовують економічні та соціальні показники бюджету держави (ст.38 БК). Усі терміни надання бюдже-

тних матеріалів визначаються БК України. Вказані положення свідчать про особливості права законодавчої бюджетної ініціативи, що належить Кабінету Міністрів України; це право має виключно імперативний характер, воно реалізується в обов'язковому порядку. У науці відмічається, що майже в усіх демократичних державах, за винятком США, право бюджетної ініціативи належить уряду [12, с.62]. Право готувати та надавати на затвердження відповідним радам миські бюджети також належить органам виконавчої влади: Раді міністрів Автономної республіки Крим, місцевим державним адміністраціям та виконавчим органам відповідних рад (ст.75-77 БК). На наш погляд, виключне право законодавчої бюджетної ініціативи, що належить уряду, забезпечує об'єктивний, без політичних пристрасей, управлінський вплив на бюджетний процес на всіх рівнях виконавчої влади.

До другого засобу оптимальної організації управління бюджетним процесом належать, на наш погляд, економіко-правові методи регулювання доходів та видатків бюджетів, що відбуваються шляхом внесення змін до закону про Державний бюджет України у процесі його виконання. Це право уряду визначається ст.53 БК. Ефективність реалізації нормативних актів про бюджет не може бути досягнута без визначеного законом юридичного порядку руху грошових коштів та документів, без постійних економічних розрахунків бюджетних показників, тобто, моніторингу бюджетного процесу на всіх його стадіях.

Міністерство фінансів проводить щомісячну оцінку відповідності прогнозу надходжень показникам, встановленим Державним бюджетом України. Кабінет Міністрів зобов'язане подати відповідний проект закону про внесення змін до закону про Державний бюджет України. Така ситуація склалася при виконанні державного бюджету у 2004 року. На підставі аналізу економічного розвитку держава уряд прийняв рішення про збільшення зарахувань до загального та спеціального фонду державного бюджету України на 4,8 млрд. грн. та 1,3 млрд. грн. відповідно і направити ці кошти на збільшення бюджетних видатків [13]. Це рішення уряду стало предметом політичних дебатів у період вибору Президента України у поточному році [2].

Механізм скорочення видатків (секвестр) бюджету також передбачено у БК України. У разі, якщо за результатами місячного звіту про виконання загального фонду Державного бюджету України визначається, що отриманих коштів недостатньо для здійснення бюджетних асигнувань, Міністерство фінансів встановлює тимчасове обмеження асигнувань, а у разі, коли за результатами квартального звіту про виконання загального фонду Державного бюджету України має місце недотримання доходу більш ніж на 15 % від суми, передбаченою розписом державного бюджету, Кабінет Міністрів готує проект закону про внесення змін до закону про Державний бюджет України. При виконанні місцевих бюджетів норми БК України також передбачають внесення змін до бюджетів. Рішення про це ухвалюються відповідною радою за поданням офіційного висновку місцевого фінансового органу про перевиконання чи недовиконання доходної частини загального фонду відповідного бюджету (ст.78 п.7 БК).

Таким чином, на стадії виконання бюджетного процесу складаються фінансово-правові відносини, які реально визначають міру відповідності цих відносин тієї моделі

відносин, яка встановлена нормами бюджетного закону. Реалізується процесуальна форма бюджетної діяльності через управлінські рішення, які пов'язані не тільки з правовими, економічними, але й з політичними чинниками. Право виконавчої влади приймати рішення про зміни у бюджеті обмежується правом представницьких органів влади на затвердження такого рішення, що приймається під впливом політичного чинника. Вчені вказують на те, що альтернативна компетенція у публічному праві дуже виключне явище, але у даному випадку (при прийнятті рішення про зміни у бюджеті) воно має місце [12, с.65]. Між тим, право змін у бюджеті важливо надати уряду, виконавчій владі для того, щоб з економічного боку бюджет був збалансований (Конституція визначає у ст.95 – держава прагне до збалансованого бюджету України), а з правового боку – для забезпечення ефективної реалізації закону або актів про бюджет.

До третього засобу оптимізації управління бюджетним процесом можна віднести державний контроль, що здійснюється на всіх стадіях бюджетного процесу. Прогностичний характер нормативних актів про бюджети надає виконанню бюджетів високу ступінь імовірності. Звідси, висока ступінь можливо не точного, вільного виконання бюджетів, необхідність їхньої зміни у ході виконання. П.М. Годме вказує: «бюджетний контроль имеет особенное значение, учитывая мобильность государственных средств и легкость, с которой может быть изменено их использование» [14, с.280]. В організації управління бюджетним процесом контроль забезпечує ефективність виконання нормативних актів про бюджет. К особливостям методів контролю у бюджетному процесі відноситься щорічне затвердження представницькими органами влади звітів про бюджети, які визначають ступінь його ефективного виконання та інші.

Таким чином, управління бюджетним процесом здійснюється у специфічній процедурній формі, яка залежить від складу суб'єктів управління, форм управлінського впливу, прогностичного характеру об'єкту управління. Усі елементи мають спільну рису – політичну залежність. Для реального та ефективного виконання бюджетів необхідно враховувати політично обумовлені економічні та правові механізми управління бюджетним процесом і на законодавчому рівні забезпечити оптимальні управлінські засоби організації бюджетного процесу на всіх стадіях. Для цього необхідно, по-перше, конституційно закріпити виключне право уряду відносно бюджетної ініціативи; право органів виконавчої влади на яких покладено обов'язки щодо виконання бюджетів, прийняття будь-яких управлінських рішень стосовно виконання бюджетів не всупереч визначенням у діючому БК термінам і чинним Законом України про Державний бюджет, рішенням про бюджети, з обмеженням права законодавчої влади, представницьких органів, іншим органам виконавчої влади втручатися у хід бюджетного процесу на стадії його виконання. По-друге, закріплення в законодавстві права проведення фінвідділам виконавчих органів обов'язкового моніторингу ходу виконання бюджетів з наданням висновків державним адміністраціям. По-третє, нарізла необхідність розробити концепцію державного бюджетного контролю, з врахуванням викладених зауважень на підставі якої, переробити і внести зміни до Бюджетного кодексу України - ст.22, 26 глави 4 "Бюджетний процес та

його учасники”, усі статті глави 17 “Контроль за дотриманням бюджетного законодавства”, усі статті глави 18 “Відповідальність за бюджетні правопорушення”.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головка О. Бюджетний процес – безперервний // Урядовий кур’єр. -3.06.2004. -№ 102.
2. Бюджетні кошти – це кошти народу, а не власний гаманець кланів: Заява фракції Соціалістичної партії України щодо прийняття Закону України “Про внесення змін до Державного бюджету України на 2004 рік” // Проспект Правди. -Июнь 2004.
3. Рябченко О.П. Держава і економіка: адміністративно-правові аспекти взаємовідносин: Монографія /За заг. ред. О.М. Бандурки. -Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, 1999. -304 с.
4. Авер’янов В.Б. “Державне управління” і “виконавча влада” у правових дослідженнях // Бюлетень Міністерства юстиції України. -2004. -№ 5. -С.24-34.
5. Бандурка О.М. Управління в органах внутрішніх справ України: Підручник. -Харків: Ун-т внутр. справ, 1998. -480 с.
6. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 р. -К.:

Атика, 2001. –80 с.

7. Химичева Н.И. Субъекты советского бюджетного права /Под ред. В.М. Манохина. –Саратов: Изд-во Саратов. гос. ун-та, 1979. –220 с.

8. Бекерская Д.А. Финансовое право: Учебно-метод. реком. –Одесса: Астро-принт, 1999.

9. Воронова Л.К. Бюджетно-правовое регулирование в СССР. –Київ: Вища шк., 1975. -183 с.

10. Атаманчук Г.В. Государственное управление (организационно-функциональные вопросы): Учебное пособие. -М.:ОАО «НПО Экономика», 2000. -302 с. (Энциклопедия управленческих знаний).

11. Бюджетна політика потребує довгострокової стратегії // Урядовий кур’єр. -22.05.2004. -№ 95.

12. Карасева В.М. Политические аспекты Российского бюджетного законодательства // Государство и право. -2002. -№ 2. -С.60-66.

13. Закон України “Про внесення змін до Закону України Про Державний бюджет України на 2004 рік”// Урядовий кур’єр. -01.07.2004. -№ 121.

14. Годме П.М. Финансовое право. -М., 1978.

Надійшла до редколегії 24.12.2004

БАНДУРКА А.М., ГЕТМАНЕЦ О.П. ПОЛИТИЧЕСКИЙ АСПЕКТ УПРАВЛЕНИЯ БЮДЖЕТНЫМ ПРОЦЕССОМ В УКРАИНЕ

Выполнен анализ воздействия политической составляющей на управление бюджетным процессом государства.

BANDURKA A.M., GETMANETS O.P. POLITICAL ASPECT MANAGEMENT OF BUDGETARY PROCESS IN UKRAINE

The analysis of influence of a political component on management of budgetary process of the state is executed.

В.В. ДУДЧЕНКО

канд. юрид. наук, доц.

Одеська національна юридична академія

УДК 340.342

КОНЦЕПЦІЇ ПРИЧИННОСТІ У ПРАВІ

Розкриваються витоки, сутність, мета і практичне значення комплементарної концепції причинності у праві.

Актуальність проблеми дослідження обумовлена науково-доктринальним переосмисленням поняття права, тому завдання цієї статті полягає в аналізі існуючих підходів до вирішення проблеми причинності у праві та обґрунтуванні комплементарної концепції її розв’язання. У подібному контексті зазначена проблема у сучасній українській юридичній літературі ще не опрацьовувалася.

Відомими концепціями причинності у праві є економічний детермінізм К. Маркса і політичний детермінізм

М. Вебера.

У марксизмі стверджується, що економіка, а точніше економічні інтереси пануючого класу складають “матеріальну базу” будь-якого суспільства. Політика і право є лише частиною “ідеологічної надбудови”, яка створюється базисом, відображає його і служить його збереженню. Історичний матеріалізм з вченням про право як відображення економіки (“надбудови” поверх “базису”) - це зовсім не те, що будь-яка філософська доктрина в західних